

Homilia i in sanctum pascha (homilia 3) (e cod. Sinaitico gr. 492)

Τοῦ μακαρίου Ἡσυχίου, πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων, εἰς τὸ ἅγιον πάσχα

1 Φαιδρὸς ὁ οὐρανὸς τῆ τῶν ἄστρον χορεία καταλαμπόμενος, φαιδρότερα δὲ τὰ σύμπαντα ἑωσφόρου ἀνατέλλοντος, ἀλλ' ἢ παροῦσα τῆς νυκτὸς κατάστασις οὐ τοσοῦτον ἄστροις καταυγάζεται ὅποσον νῦν ἀγάλλεται τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν νε νικηκός· «Θαρσεῖτε» γάρ, φησίν, «ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον»· θεοῦ δὲ νικήσαντος τὸν ἀόρατον πολέμιον, εἰκότως καὶ αὐτοὶ τὴν κατὰ δαιμόνων νίκην ἀποισόμεθα. Παραμείνωμεν τοί νυν τῷ σωτηριῶδει σταυρῷ, ἵνα τὰς πρώτας ἀπαρχὰς τῶν Ἰησοῦ δώρων ἀπενεγκώμεθα. Τὴν ἱερὰν ταύτην νύκτα δα δουχίαις ἱεραῖς πανηγυρίσωμεν, μέλος ἔνθεον ἐγείροντες καὶ ὕμνον οὐράνιον ἐξάδοντες. «Ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος», ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὴν παροῦσαν ἡμέραν τῷ κύκλῳ τῆς οἰκουμένης κατεφώτισεν, διὰ σταυροῦ ἀνέτειλεν, τοὺς πιστοὺς διέσωσεν.

2 Μὴ τις τοίνυν ἀπιστεῖτω τοῖς τοῦ σταυροῦ συμβόλοις, ἀλλὰ τὸ μακάριον καὶ τρισμακάριον ξύλον τοῦ σταυροῦ προσκυνεῖτω, καὶ τοῖς τοῦ σταυροῦ συμβόλοις τοῦ θύρας οὐρανοῦ ἡμῖν ἀνοίξαντος. Οὐκέτι «καίουσι λύχνον καὶ ὑπὸ τὸν μόδιον τιθέασιν», μόδιον δὲ φημι τὸν Νόμον, «ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν», λύχνον δὲ τὸν Λόγον· ὑπὸ τὸν Νόμον δὲ ἐτύγχανεν καὶ ἐκρύπτετο τοῖς ἀπίστοις ὁ Λόγος ὡς ὑπὸ τὸν μόδιον· ὅτε δὲ ἦλθεν ἐπὶ σταυροῦ καὶ ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἐτέθη, τότε τῷ τῆς οἰκουμένης κύκλῳ κατὰ λαμψεν.

3 Ἴδέ μοι, ἀγαπητέ, τὴν βασιλεύουσαν Ἰώμην σταυροῦ συμβόλοις ἐν μέσῳ τῆς ἀγορᾶς σεμνυνομένην. Ἴδέ μοι Παῦλον ἄθα νάτους ἐπιστολὰς συγγραφόμενον καὶ δοῦλον τοῦ σταυροῦ ἕαυ τὸν καταγράψαντα· οὐκ ἐπηρεχύνθη τὸν σταυρόν, τὸ σκάνδαλον τῶν Ἰουδαίων· τὴν τῶν ἐθνῶν μωρίαν σοφίας ἐπεσπάσατο φυλακτήριον· ἐν σταυροῦ ξύλῳ τὰς τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίας διήγειρεν. Μία ῥάβδος μωσαϊκὴ τὰς τῶν Αἰγυπτίων μάστιγας ἀπήλασεν, ῥάβδος δὲ συγγενεῖα πρὸς τὸ τοῦ σταυροῦ ξύλον παύει τὰ τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτήματα. Ἐκεῖ Φαραὼ καταποντοῦται τὸν Ἰσραὴλ καταδιώκων, ἐνταῦθα δὲ διάβολος καταλύεται, οἱ δὲ τοῦ σωτῆρος προσκυνηταὶ σώζονται. Ἐκεῖ τὰς χεῖρας ἐκτείνει ὁ Ἀδάμ θάνατον ἡμῖν ἐπεσπάσατο, ὁ δὲ ἡμέτερος δεσπότης τῆ τῶν χειρῶν ἐκτάσει τὰ πάντα διέσωσεν.

4 Ἄλλ' ὦ ξύλον μεγαλοπρεπέστερον οὐρανοῦ καὶ τὰς οὐρα νίους ἀψίδας ὑπερβάλλον, ὦ ξύλον τρισμακάριστον τὰς ἡμετέρας ψυχὰς διαπορθμεῖον εἰς οὐρανόν, ὦ ξύλον τῷ κόσμῳ τὴν σωτηρίαν πορισάμενον καὶ στρατὸν διαβολικὸν ἐκδιώξαν, ὦ ξύλον ληστήν εἰς παράδεισον ἀκοντίσαν καὶ μετὰ Χριστοῦ χορεύειν πεποικηκός· «Ἀμὴν, ἀμὴν γὰρ λέγω σοι ὅτι σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.» Μιμησώμεθα τοῦ ἀνδροφόνου τὴν ἀγαθὴν γνώμην, μᾶλλον δὲ τοῦ πνευματοφόρου διὰ τὴν μετὰ ταῦτα πίστιν. Τί γὰρ καὶ φησιν; – «Μνήσθητί μου, κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.» Καὶ ἐν μᾶ συγκαταθέσει πίστεως παράδεισον οἰκεῖ καὶ οὐρανοὺς περιπολεῖ. «Ἀμὴν γὰρ λέγω σοι, φησίν, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.» Παραμείνωμεν καὶ ἡμεῖς τῷ τοῦ σωτῆρος σταυρῷ, λέγοντες αὐτὰς τὰς φωνὰς· «Κύριε, μνήσθητί μου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου», ἵνα καὶ ἡμεῖς τοῦ παραδείσου μέτοχοι γενώμεθα καὶ βασιλείας οὐρανῶν ἀπολαύσωμεν.

5 Νικητήριον ἢ παροῦσα πανηγυρίς, ἀδελφοί, νικητήριον τοῦ παμβασιλέως υἱοῦ τοῦ θεοῦ. Σήμερον γὰρ ὁ διάβολος διὰ τὸν σταυρωθέντα ἠττήθη, τὸ δὲ ἡμέτερον γένος εὐφραίνεται διὰ τὸν ἀναστάντα. Βοᾶ γὰρ ἢ σήμερον ἡμέρα τῆ ἐγέρσει μου καὶ λέγει· «Ἐν τῷ ἐμῷ δρόμῳ εἶδον θέαμα καινόν, μνημεῖον ἀνοιγόμενον καὶ ἄνθρωπον

ἐγειρόμενον καὶ ὄστέα ἀγαλλιώμενα καὶ ψυχὰς χαιρομένας καὶ ἀνθρώπους πλασσομένους καὶ οὐρανοὺς σχιζομένους καὶ δυνάμεις κραζούσας· "Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν" καὶ τὰ ἐξῆς. Σήμερον εἶδον τὸν ἐπουράνιον βασιλέα ἀναβαίνοντα, περιεζωσμένον φῶς, ὑπὲρ ἀστραπὴν καὶ ἀκτῖνας, ὑπὲρ ἥλιον καὶ πηγὰς ὑδάτων, ὑπὲρ νεφέλας καὶ πνεῦμα δυνάμεως καὶ ζωῆν αἰώνιον.» Οὗτος γὰρ ἐκρύβη πρῶτον μὲν ἐν κοιλίᾳ σαρκός, ἔπειτα δὲ ἐν κοιλίᾳ τῆς γῆς, ὅπου μὲν ἀγιάζων τοὺς γεννωμένους διὰ τῆς κυήσεως, ὅπου δὲ ζωογονῶν τοὺς τεθνατωμένους διὰ τῆς ἀναστάσεως· «Ἀπέδρα γὰρ ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός.» «Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν θεοῦ, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο», ἀλλ' ἢ ὁ Λόγος ὁ σαρκωθεὶς καὶ ξύλω προσηλωθεὶς καὶ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς καὶ εἰς οὐρανοὺς ὑψωθείς;

6 Αὕτη ἡ ἡμέρα χαρᾶς εὐαγγελισμός· ἐν τῇ γὰρ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἀνέστη ὁ κύριος συνεγείρας τὴν τοῦ Ἀδὰμ ἀγέλην· ἐγεννήθη γὰρ διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀνέστη ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Σήμερον διὰ τὸν ἀναστάντα παράδεισος ἀνέωκται καὶ Ἀδὰμ ζωογονεῖται καὶ Εὐὰ παρηγορεῖται καὶ κλησὶς πληθύνεται καὶ βασιλεία ἐτοιμάζεται καὶ ἄνθρωπος σώζεται καὶ Χριστὸς προσκυνεῖται· καταπατήσας γὰρ τὸν θάνατον καὶ αἰχμαλωτίσας τὸν τύραννον καὶ σκυλεύσας τὸν ἄδην, ἀνέβη εἰς οὐρανοὺς, ὡς βασιλεὺς νενικηκῶς, ὡς ἡγεμὼν ἔνδοξος, ὡς ἡνίοχος ἄλειπτος, λέγων τῷ Πατρί· «Ἴδου ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά ἃ μοι δέδωκας, ὦ θεός», καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ ἤκουσεν παρὰ τοῦ Πατρός· «Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.» Αὐτῷ ἡ δόξα, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.